

GERHARD JÄGER

**SNÍH,
OHEŇ,
VINA
A SMRT**

Silný román
o neopětované lásce,
záhadné vraždě
a strhujícím pátrání

HOST

Gerhard Jäger
Sníh, oheň, vína a smrt

GERHARD JÄGER

SNÍH,
OHEŇ,
VINA
A SMŘT

BRNO
2017

Original title: Der Schnee, das Feuer,
die Schuld und der Tod

Copyright © 2016 by Karl Blessing Verlag,
a division of Verlagsgruppe Random House GmbH,
München, Germany

Translation © Iva Kratochvílová, 2017

Czech edition © Host — vydavatelství, s. r. o., 2017 (elektronické vydání)

Translation of this book was funded by the Federal Chancellery
of Austria, Department II/5 Literature and Publishing.

Překlad této knihy podpořila umělecká sekce Rakouského
spolkového kancléřství.

ISBN 978-80-7577-299-2 (Formát PDF)

ISBN 978-80-7577-300-5 (Formát ePub)

ISBN 978-80-7577-301-2 (Formát MobiPocket)

*Andree a Anně,
které společně se mnou píší
příběh našeho života.*

TEĎ

Žena leží na zemi. Ve sněhu. S levou paží zkroucenou pod tělem. Žádné barvy.

Ona nemá žádné barvy. Zem nemá žádné barvy. Všechno je černé a šedé a bílé, jen černé a šedé a bílé. Ženiny vlasy jsou černé, oblečení šedé, sníh bílý.

Jenom pod jejím ramenem ne, tady je sníh černý. Černý krví.

„Tolik krve, tolik krve,“ zašeptá starý muž a obrovským ukazováčkem přejede přes ženin maličký obličej. Něžně, rozechvěle.

Pak ji vezme do ruky, sebere tu malou černobílou fotografii s vlnkovaným okrajem, fotografii ženy ve sněhu, ženy bez barev, a vstane. Je čas.

PŘED ŠESTI DNY

Neděle

„Vidím velikého ptáka. O tvých osmdesátých narozeninách tě odnese domů.“

Je to čtyřicet let, na den přesně, co byla tato slova vyřčena. Řekla je jedna indiánka, více než stoletá, dcera legendárního náčelníka Spotted Elka, který byl zastřelen v roce 1890 při masakru u Wounded Knee. Tak nám to každopádně vyprávěli, nebo spíš mé ženě Rosalindě, a proto mě o mých čtyřicátých narozeninách za tou indiánkou přivlekla.

„Musíš uznat, že je to opravdu perfektní dárek, nechat si předpovědět budoucnost indiánskou vědmou. A ještě k tomu je to dcera Spotted Elka. No jen si to představ.“ Představil jsem si to, protože když šlo o indiány, nebyly s mou ženou žádné žerty.

Můžu se jenom domnívat, jak si moje žena toto setkání představovala: možná v duchu viděla stan, vnitřek ponořený v bledém světle, uprostřed oheň, zvláště vonící byliny, jež se syčením hoří v plamenech, stará indiánka, která navzdory své stovce let sedí na zemi s obdivuhodně rovnými zády, tluče do bubínku a hrdelním hlasem zpívá prastaré písně. Něco na ten způsob. Ale určitě ne skupinu nuzných baráků a muže s mastnými vlasy, do půl těla nahého a s láhví piva v ruce, který otevřel dveře a volnou ruku natáhl k nám, aby převzal peníze. Kolik stála moje budoucnost, to mi Rosalinda nikdy neřekla.

Muž nás zavedl dovnitř, dusný vzduch, pološero, všeřtící rádio, u zdi mohutné křeslo a v něm, zamotané do

dek, prastaré lidské stvoření. Položil mi ruku na rameno. Nerozuměl jsem, teprve když panovačně pokývl bradou, pochopil jsem, co chce: klekl jsem si, zatímco on vzal mou ruku a položil ji té staré ženě do klína. V tom okamžiku, v tom dusném horku, v pozadí hlučné rádio a v mém týle mužův pivní dech, tehdy padla ta magická slova: „Vidím velikého ptáka. O tvých osmdesátých narozeninách tě odnese domů.“

To proroctví mě nevylekalo. Když člověk ve čtyřiceti zjistí, že v osmdesáti umře, je to ještě hodně daleko. A umřít v den svých osmdesátých narozenin je vlastně celkem stylové.

Po té větě se stařena znovu pohroužila do sebe. Nebýt nahlas puštěného rádia, ticho by se snad nedalo vydržet. Odvážil jsem se podívat po očku na Rosalindu. Stála asi dva metry ode mne, jednu ruku měla položenou na ústech a upřeně sledovala nějaký imaginární bod na stěně. Čekal jsem, pak se vědma konečně zase pohnula. Vzala moji ruku, podržela si ji docela blizoučko před obličejem a přes tlusté brýle hledala mou budoucnost. Nakonec si ruku přitáhla k ústům, vyplázla jazyk a olízla mi dlaň. Chvíli tak setrvala, pak mě pustila a řekla něco, čemu jsem nerozuměl, ale toho muže to přimělo přistoupit a podat jí láhev piva, po které neuvěřitelně hbitě sáhla a přiložila si ji ke rtům.

Muž se na mě podíval a řekl: „Dneska je moc horko, duchové jsou unavení, s tím se nedá nic dělat.“

To už bylo na Rosalindu opravdu moc. Prudce se otočila, odpochoďovala ke dveřím a zmizela. Nejistě jsem se podíval na indiána, ten omluvně pokrčil rameny. „Moc horko, nedá se nic dělat.“

Teprve v té chvíli jsem si uvědomil, že pořád ještě klečím. Připadal jsem si jako hlupák, rozpačitě jsem vstal, nejspíš jsem muži podal ruku a vyšel z chatrče.

Rosalinda už seděla v autě. Nastoupil jsem, nastartoval a rozjel se. Uvědomoval jsem si, jaká je to choulostivá situace. Indiáni byli Rosalindinou vášní, nedokázal jsem odhadnout, jak stráví takové fiasko. Za nějakou chvíli jsem se odvážil nenápadně se na ni podívat a stalo se něco báječného: koutky našich úst se zvedly nahoru. Naplno jsme se rozesmáli. V tom smíchu bylo něco ohromně osvobozujícího a rozhodně to byl jeden z nejkrásnějších dáreků, jaký jsem kdy k narozeninám dostal. A odkaz té staré indiánky nám zůstal i nadále. Věta „duchové jsou unavení“ se zařadila do stálého repertoáru našeho vztahu a dokázala okamžitě zklidnit emočně vypjaté situace.

Ale to není příběh, o který mi nyní jde.

Přesto není nic divného, že na něj myslím zrovna teď. Je sedmého května 2006, den mých osmdesátých narozenin. A já skutečně sedím v jednom z těch velikých ptáků, sedím mezi nebem a zemí nad nočním Atlantikem. Smrti se nebojím. Proroctví té staré věštkyně pro mě dostalo jiný význam: veliký pták mě nese domů, do země v srdci Evropy, kde jsem se narodil, kde jsem strávil první roky svého života a kde bych chtěl ještě něco objasnit. A tak jsem teď na cestě: s bílým plnovousem, hubenýma nohama a roztřesenýma rukama, a zrzavá letuška v nebesky modrém kostýmku a s nebeským úsměvem mě doprovodila k mému sedadlu.

Je už dlouho po půlnoci, let probíhá příjemně. Však jsem se o to postaral, objednal jsem si sedadlo v první

třídě. Myslím, že si takový malý luxus můžu dopřát, Rosalinda by to pochopila. Nebo si to aspoň namlouvám. Od té doby, co už spolu nebydlíme, je to dvanáct let, si rozumíme mnohem lépe než dřív. Dvakrát týdně ji chodím navštívit, a to pravidelně, vždycky ve středu odpoledne o půl třetí a v neděli odpoledne v pět. Ty časy jsem si nevybral sám, může za ně svévole jízdního řádu. No co už, zvykli jsme si na ně. Žádnou z těch schůzek nevynechávám, jenom dnes a příští týden na mě bude Rosalinda čekat marně.

Taky v tom malém květinářství na mě budou čekat marně. Každou středu už pro mě mají nachystané modré chrpy, které Rosalindě celých těch dvanáct let nosím. Ona chrpy nadevše miluje a pro mě je to pohodlné, protože aspoň nemusím vybírat pokaždé nějakou jinou kytici. A tak si každou středu vezmu květiny z prodejního pultu, zaplatím, ujdu těch sto metrů, které ještě zbývají, a položím kytici na Rosalindin hrob. Dělán to tak celý rok. I když v zimě květiny nepřečkají ani nejbližší noc a v hodně horkém létě vydrží nanejvýš jen jeden nebo dva dny. V neděli, to mají v květinářství samozřejmě zavřeno, střeďeční květiny vyhodím. V pondělí a v úterý na hrobě není nic. Řekl bych, že to tak Rosalindě vyhovuje. O to větší je pak ve středu radost z čerstvých květin.

Na Rosalindině náhrobku jsou plameny: plameny z lístkového zlata, které zabírají většinu náhrobního kamene pod jejím jménem. Bylo to přání Rosalindiny sestry, se kterou jsem se poprvé viděl na pohřbu a pak už nikdy. Přesto mě v týdnech po Rosalindině smrti dokázala po telefonu přemluvit, že ty plameny na ná-

hrobku jsou nezbytné, jako symbol věčného světla. Byl jsem tak vysílený, že jsem ji ani nedokázal upozornit na problematickou symboliku plamenů s ohledem na Rosalindino hrůzné úmrtí. Ale nakonec mi vlastně bylo jedno, jak náhrobek vypadá, a krom toho, jak jsem se utěšoval, Rosalinda by měla z ohně — v indiánském duchu — radost.

Kdesi nad Atlantikem se podává jídlo. Chutná doce-la dobře, ale upřímně řečeno nemám hlad, jde mi spíš o rozptýlení. Nechám si dvakrát nalít trochu vína, dobře vím, že mě nic tak neunaví jako alkohol.

Na cestu jsem se dobře připravil, sbíral jsem materiál. V době internetu to není žádný problém. Člověk zadá hledané pojmy, v tomhle případě „laviny zima 1951“, a za 0,47 vteřiny dostane 27 000 odkazů, jak mi ochotně sdělil můj vyhledávač. Nechápu sice, jak to funguje, ale to není důležité.

Vytiskl jsem si desítky fotografií a článků o té zimě, která byla v Americe známa jako „zima hrůzy“, ty nejlepší mám v hnědé kožené brašně, která mi stojí u nohou jako příruční zavazadlo. Tu koženou brašnu jsem dostal od Rosalindy jako dárek k mým posledním narozeninám před její smrtí. Takové svátky jsme slavili vždycky jen ve dvou, nikdy jsme nemívali žádné hosty. Děti nemáme, se svou původní rodinou se Rosalinda téměř nestýkala, já neměl s tou svou vůbec žádný kontakt. Nemůžu si vzpomenout, že by nám život v ústraní někdy nějak vadil. Naopak, takhle nám to vyhovovalo.

„Ta brašna je z buvolí kůže! Pravá indiánská,“ řekla s rozpačitým úsměvem a s mrknutím mi vtiskla na rty

něžný polibek. Sedm měsíců poté byla mrtvá. Ten polibek byl jedním z posledních vřelých a intimních okamžiků, které nám byly dopřány.

Zase se věnuji svým podkladům, čtu si článek o zimě, která psala dějiny — a příběhy. Většinou smutné. V Rakousku a ve Švýcarsku tehdy zahynulo dvě stě padesát lidí, mnohem víc, než si v Alpách vyžádala kterákoliv jiná zima. Jen v Tyrolsku postihly padající laviny více než padesát vesnic a právě tam, do Tyrolska, vede moje pravděpodobně poslední cesta na této planetě.

Velké hromady sněhu znám ze svého dětství, které jsem strávil ve Vídni. Vzpomínám si hlavně na jednu zimu, kdy bylo všechno bílé, kdy se všechno zastavilo, kdy se nad milionovým městem vznášel jakýsi snový klid a pohádkové kouzlo. Jako kluk jsem to miloval. A když dnes na tu dobu, na tu zimu vzpomínám, jsou moje vzpomínky černobílé. Často se ptám, proč tomu tak je. Když myslím na nějakou letní událost ze svého dětství, tráva je zelená, slunce žluté, Dunaj modrý. Ale všechny vzpomínky na zimu jsou černobílé. Jako by z mých vzpomínek vymazala barvy tíha těch starých černobílých fotografií. Jako bych si dokázal představit zimu už jen jako seskupení černé a bílé a tisíců odstínů šedé. Jednou jsem o tom vyprávěl Rosalindě. Zasmála se a řekla, že můj mozek zřejmě začal šetřit silami a zdroji, protože ukládání černobílých snímků vyžaduje mnohem menší kapacitu než ukládání barevných.

Moje letuška — první třída vám dává pocit, že letuška je tady jen a jen pro vás — se mě vyptává, jak se cítím. Tak to má být, omezím se ale jen na krátkou odpověď, neboť si ještě nejsem jistý, jestli se už moje němčina

zнову oživila natolik, abych byl schopen jakžtakž bezchybné komunikace. Však to už brzy zjistím.

Věnuji se zase svým podkladům, výtahu z článku, který vysvětluje meteorologické podmínky, jež tehdy v Alpách způsobily katastrofu. Už listopad roku 1950 přinesl enormní množství sněhu. Začátkem ledna následovalo další sněžení, takže tou dobou už leželo ve srovnání s normální zimou dvojnásobné, na některých místech i troj- až čtyřnásobné množství sněhu. Katastrofa přišla ve dvou vlnách: v polovině ledna se na severní straně pohoří zachytila tlaková níže a celé dny tam nepřetržitě sněžilo. Napadlo tolik sněhu, že při průzkumných letech už některé obce vůbec nebyly vidět. Následovalo ohromné množství lavin po celých Alpách. A jako by toho ještě nebylo dost, příliv teplého vzduchu kolem dvacátého ledna přinesl déšť až do nadmořské výšky dvou tisíc metrů. V důsledku toho duněly obrovské laviny mokrého sněhu do údolí dokonce i tam, kde si lidé vždycky připadali před lavinami v bezpečí.

Ale tím ta katastrofa ještě neskončila: v druhém únorovém týdnu se tlaková níže ustálila na jihu. Zase napadlo enormní množství sněhu a vichřice dílo zkázy dokonaly. Do údolí se znovu řítily laviny a strhávaly s sebou lidi, dobytek i domy, chlévy, seníky, kapličky, lesy i mosty.

Prohlížím si ještě pár fotografií, na nichž už dávno znám každý detail: hromady sněhu, pobožené domy, muži s dlouhými tyčemi prohledávající lavinové kužely, nalezená mrtvá těla. Zastavím se u jedné, která na mě vždycky silně zapůsobí, byla otištěna ve *Spiegelu* číslo šest z roku 1951: směrem k fotografovi přicházejí děti s kyticemi a věnci v rukou. V pozadí je úplně rozbořený

dům, *Spiegel* pod to připsal jen tři slova: „Květiny na hrob!“ A potom, víno zjevně splnilo svou povinnost, usínám kdesi nad Atlantikem, v útrokách velikého ptáka, který mě nese domů.

Letadlo přistává v Mnichově přesně načas, cesta předem objednaným taxíkem do Innsbrucku probíhá v klidu. Hotel jsem si vybral uvážlivě: v blízkosti Tyrolského zemského archivu. „Pět minut pěšky,“ ujistila mě bezchybnou angličtinou vlídná dáma v telefonu. Tak je to dobře, dobře pro starého pána, který už není zrovna v kondici, ale chtěl by se přehrabovat v minulosti.

Můj pokoj je překvapivě velký. Přál jsem si krásný výhled. Netuším, jestli je krásný, protože už se smráká, nad městem jako mokrá prostěradla visí šedivé mraky. Tak snad zítra, zítra snad uvidím hory.

Ačkoliv jsem přetažený z dlouhé cesty, spím té první noci v Alpách špatně. Z ulice jsou sem nahoru ještě dlouho po půlnoci slyšet auta, hlasy, kroky. Ale to není ten pravý důvod, to je mi jasné. Skutečný důvod leží více než pět desítek let nazpátek.

PŘED PĚTI DNY

Pondělí

Z mého hotelu je to do Zemského archivu pět minut. Já jsem na to potřeboval dvě hodiny. Ne že by časový údaj nesouhlasil nebo že bych nenašel cestu. Prostě jsem ten čas potřeboval sám pro sebe. Loudal jsem se pár kroků tím, pár kroků oním směrem, pozoroval kolemjdoucí, auta, díval se do výloh obchodů, na stále zamračeném obzoru jsem hledal hory, které se mi ani dnes nechtěly ukázat. Pohrával jsem si s myšlenkou, že do archivu prostě nepůjdu, nechám všechno plavat, místo toho tady strávím pár příjemných dní, budu si dobře jíst, dobře pít, možná navštívím nějaký hezký koncert a potom zase nastoupím do letadla a řeknu těmhle horám a téhle zemi „na shledanou“, už definitivně. Takovou cestu člověk v mém věku podruhé nepodnikne.

Ale nakonec jsem se přece jen ocitl přede dveřmi archivu. Stál jsem tam, čekal a nedokázal se rozhodnout, co mám udělat. Už před několika týdny jsem se e-mailem zeptal, jestli tam nemají nějaké materiály k mé záležitosti. Mají, sdělila mi nějaká pracovnice. Všechno pro mě připraví, ujistila mě, když jsem jí ohlásil svou návštěvu. A že prý ji to těší, koneckonců se jim nestává každý den, aby k nim někdo přijel bádát až z Ameriky.

Tak teď je ten Někdo tady. Ten Někdo z Ameriky, starý muž, který nerozhodně přešlapuje přede dveřmi. A pak ten Někdo udělá, já udělám krok, rozhodující krok, opřu se do těžkých dřevěných dveří a vstoupím.

Potřebuji chvíli, aby si mé oči zvykly na pološero. Předě mnou je recepce, v ní nějaká dáma, vlasy přísně stažené do uzlu. Odkášlu si a mám úspěch.

„Ano?“ Dáma se na mě podívá.

„Dobrý den,“ říkám, „jsem ohlášený.“

Dáma svraští čelo, ze strany se někdo blíží.

„Mister Miller?“ Předě mnou stojí mladá žena, nebo bych spíš měl říct děvče, není jí o moc víc než dvacet, s krátkými plavými vlasy a kulatým obličejem. „Byli jsme spolu v kontaktu.“

„No, ano, samozřejmě,“ potvrdím a připadám si směšně.

„Pojďte, všechno jsem vám nachystala. To je ale ohromně napínavé, s tím vaším bratrancem.“

Vzpomínám si, že jsem jí v e-mailu sdělil, že chci podniknout pátrání po svém ztraceném bratranci, a jdu po chodbě za ní. Každých pár kroků se otáčí, asi aby se ujistila, že jí ten starý pán stačí. Vzbuzuje dojem, že má něco na srdci. A skutečně, zatímco mi přidržuje dveře do další chodby, najednou řekne, že si rukopis mého bratrance přečetla.

„Zlobíte se na mě?“

„Ne, ne.“ Zavrtím hlavou.

„Bylo to tak zajímavé, nemohla jsem...“ Pokrčí rameny, vypadá zkormouceně, jako by udělala něco zakázaného.

„V telefonu... no, říkala jste...“ Hledám slova, abych ji uklidnil, ale zdá se, že se mi němčina vynořuje z paměti jen pomalu.

„Ano?“ Dívá se na mě s očekáváním, zjevně šťastná, že jsem něco řekl.

„No, říkala jste něco o policejních hlášeních...?“

„Ano, samozřejmě,“ po tváři se jí mihne ostýchavý úsměv, „policejní hlášení o té vraždě. Bohužel jich moc nezbylo, zjišťovala jsem to, policejní stanice, kde to všechno bylo uloženo ve sklepech, v roce 1973 vyhořela.“

„No, škoda,“ říkám, jen abych něco řekl. Stojíme uprostřed chodby a já si přeju, aby šla dál, aby konečně šla dál, aby mě vedla při posledních krocích na této cestě, na cestě za tajemstvím, které chci já starý blázen rozluštit.

Vypadá, jako by ještě na něco čekala, ale když ode mne už nic nepřichází, opakuje jen potichu moje „no, škoda“, otočí se, znovu jde přede mnou a vede mě do badatelny. Naše kroky znějí nepříjemně hlasitě. Dva stoly jsou obsazené dvěma pány, oba jsou bělovlasí, ale přesto o dobrých deset let mladší než já, aspoň podle mého odhadu.

„Tam vzadu, hned u okna, vyhovuje vám to místo?“ špitne.

Přikývnu.

„Posaďte se, přinesu vám vaše materiály!“

Vrací se cestou přes badatelnu. Čekám, až doznějí její kroky. Najednou se rozhostí ticho. Zasuštění stránky, kterou jeden z těch dvou pánů otočí, působí nepřírodně hlasitě. Kdesi v dálce tlumeně, jako zvuk z nějakého jiného světa, zatroubí auto. Nesednu si, udělám pár kroků, opatrně a pokud možno potichu kladu jednu nohu před druhou, až k regálu u stěny, který sahá od podlahy až ke stropu. Knihy a knihy a knihy. Nejspíš jde o nějaké historické oddělení. Knihy jsou staré, což se dá poznat nejen podle kožených hřbetů, ale také podle jejich pachu. Zhluboka vdechuji a užívám si ten okamžik, užívám si intimitu, která je v téhle vůni obsažena. Vdechoval jsem

ji více než třicet let, den co den, týden co týden, rok co rok. V roce 1962 jsme si s Rosalindou otevřeli malý antikvariát, sedm let poté, co jsme se seznámili, a pět let poté, co jsme se vzali. Nezbohatli jsme z toho, ale o to nám nikdy nešlo. Shánění starých vzácných knih, radost z toho, že jsme našli zase nějaký klenot, uctívá bázeň, když jsme v rukou drželi první vydání, možná dokonce i s věnováním — to všechno nám naplňovalo život. Nikdy jsme toho nelitovali.

Ale absolutní vrchol, jak také jinak, představovalo pro Rosalindu všechno, co souviselo s indiánskou literaturou. Napřed jsme vůbec nevěděli, že něco takového jako indiánská literatura existuje, a dokonce s historickou tradicí. Až do onoho dne v květnu 1968. Rosalinda se probírala bednou knih, kterou vydražila na nějaké aukci. Najednou přede mnou stála s vyvalenýma očima a držela v ruce malou zažloutlou knížku: první autobiografii vytvořenou indiánem. Paměti náčelníka Black Hawka z roku 1833. Jeho neuvěřitelné indiánské jméno bylo Ma-ka-tai-me-she-kia-kiak, musel jsem se ho naučit zpaměti, Rosalinda na tom trvala. Po tomto nálezu už nebyla k zastavení: hledala všechno, co kdy sepsal nějaký indián nebo co mělo něco společného s indiány, a našla toho hodně.

Brzy byla třetina našeho antikvariátu vyhrazená indiánské literatuře, stali jsme se jednou z nejdůležitějších adres, pokud šlo o vyhledávání indiánských písemných svědectví. Rosalinda dostávala pozvání z různých univerzit a poptávky z celé Ameriky a nakonec i z Evropy a Asie. To ale bylo až dlouho po její první, naivní indiánské fázi, ve které mě zavedla k údajné dceři Spotted Elka. Stala

se uznávanou odborníci na indiánskou literaturu. Do našeho malého antikvariátu nejednou zabloudili vědci i studenti. A pořád tam byla ta vůně, ta nezaměnitelná vůně, kterou vydávají staré knihy a která teď v Zemském archivu v Innsbrucku vyvolává v mém vědomí vzpomínky a dávno zapadlé scény: Rosalinda skloněná nad bednou s knihami, Rosalinda sedící u okna s nějakou starou tlustou bichlí, Rosalinda zaníceně diskutující se zákazníkem, Rosalinda, která mi s triumfálním pohledem podává nějaký vzácný exemplář, Rosalinda, Rosalinda.

Knihy, to byla naše společná vášeň. Zato mé fascinaci lavinami a lavinovými katastrofami se Rosalinda pořád spíš posmívala — až do naší zimní dovolené v roce 1963. Ta dovolená představuje jednu z mých nejživějších vzpomínek. A obrazy, které přitom vystupují z mého nitra, jsou také černobílé. Ale o tom jsem Rosalindě nikdy nevyprávěl. Nechtěl jsem znovu slyšet její posměšky.

Tenkrát jsme se v jenom malém hnízdě v Rocky Mountains chtěli naučit lyžovat. Byl to Rosalindin nápad: „Jsi Rakušan, tak musíš umět lyžovat.“ Můj slabý protest „vyrostl jsem ve Vídni, v životě jsem na lyžích nestál“ ji nezajímalo, na logiku si nikdy moc nepotrpěla.

Když jsme v té zimě, bohaté na sníh, vystoupili v Rocky Mountains z autobusu, vítr nás uhodil studenou rukou do obličeje a jakýsi velký černý pták nám s chraplavým křikem přeletěl přímo nad hlavami, takže jsme se instinktivně přikrčili.

„To ale bylo přivítání!“ smála se Rosalinda.

Neodpověděl jsem. Jsou okamžiky, místa, která ti nahánějí strach. Víš, že tam na tebe něco čeká, něco

beztvarého, bezejmenného, mimo veškerou představu, mimo jakýkoliv obrys, a přece to tam je, ty to cítíš a víš jen jedno: není to nic dobrého. Právě takový pocit se mě zmocnil, jakmile jsme vystoupili z autobusu. Moje oči hledaly v padající tmě bezpečí, hotel, který by se nás ujal, personál, který by nás očekával, cokoliv, co by mohlo zahnat ten nedobrý pocit. Ale nebylo tam nic: parkoviště leželo za hotelem, který se k nám tudíž obracel zadní stranou. Vzali jsme, stejně jako všichni ostatní, svoje zavazadla a s rameny zdviženými proti útokům zimy jsme obcházeli hotel k hlavnímu vchodu. Přímo před budovou se tyčil strmý svah, v soumraku už nebylo vidět, jak vysoko sahá. Cestu lemovaly sněhové závěje vyšší než my, a pokud něco může i v šeru vrhat stín, potom to dělaly. Mlčeli jsme. Teprve když jsme vešli do hotelu, do jiného světa, kam vítr neměl přístup a hromady sněhu nemohly vrhat stín, teprve tehdy ta zvláštní stísněnost povolila. Do ticha nesměle zazněla první slova, tu a tam smích, byli jsme na místě.

Té první noci jsem špatně spal. Zvedl se vítr, silný vítr. Slyšel jsem vytí vichřice, slyšel jsem, jak na elektrických drátech hraje své bizarní melodie, jak prudké nárazy větru rvou okenice, v kalném světle, jež vrhala osamělá lampa před naším oknem, jsem viděl, že začalo sněžit. Viděl jsem tančit sněhové vločky, viděl jsem výš a výš rostoucí hory sněhu, které se měnily v černobílé obrazy, v obrazy „zimy hrůzy“, viděl jsem lidi s dlouhými tyčemi, jak prohledávají lavinové kužele, lopatami prorážejí cestu, s květinami nesou vesnici svůj smutek. Z mého vnitřního alba se obraz za obrazem vynořoval černobílý svět.

Ráno vítr polevil. Sněžení ne. Náš instruktor lyžování se tím nenechal odradit. Když jsme si vybrali vhodné boty, lyže a hůlky — „všechno v ceně zájezdu,“ pošeptala mi hrdě Rosalinda — vyrazili jsme. Už nebylo zdaleka tak chladno jako včera, ale bylo zataženo a veliké sněhové vločky ani teď mým očím nedovolily dohlédnout až na vrchol strmého svahu nad hotelem. Proto jsme následovali našeho instruktora po úzké prohrnuté cestě, která vedla přímo k lyžařskému vleku. Sněhové stěny vpravo i vlevo od cesty byly vysoké přes dva metry, a když člověk nešel přesně uprostřed, otíral se o ně rameny, pokaždé jsem se celý otrásl. Snažil jsem se soustředit na Rosalindu, která šla přede mnou, pravou ruku na lyžích položených na rameni, v levé ruce obě hole, stejně jako já, snažil jsem se soustředit na barvy, na barvy její čepice, červenou a modrou, na barvy její bundy, červenou s tmavošedými pruhy, na barvy jejích lyží, červenou, černou a zelenou, stavěl jsem si z těch barev pestrobarevnou zeď proti černobílým obrazům ve svém nitru a skoro jsem narazil do Rosalindy, která se zastavila a přes rameno se na mě ohlédla.

„To je ale romantika, vid’?“

Naštěstí nečekala na odpověď a já jsem byl šťastný, když jsem vzápětí unikl z té těsné bílé rokle a mohl se pod sjezdovkou soustředit na připínání lyží, na první pokusy na místě, na první nasmělé pokusy o jízdu s notným odpichováním hůlkami. Rosalindin smích, pokyny lyžařského instruktora, drkotání vleku, vzdálené volání ostatních lyžařů, a znovu sílící vítr, silnější vítr, vítr, který nás už zase studenou rukou udeřil do obličeje, ve vzduchu roztrhal na cáry Rosalindin smích,

rozdrobil instruktorovy pokyny a nakonec nás, s lyžemi v rukou a s hlavou schovanou mezi ramena, znovu zahrnul do bílé rokle, společně s ostatními cestou zpátky do hotelu, cestou zpátky do světa, kam vítr nemá přístup a ve kterém se sněhové stěny nemůžou dotýkat tvých ramen.

To bylo jedinkrát, co jsme během té dovolené stáli na lyžích. Ale to jsme v té chvíli ještě nevěděli.

V noci vichřice zesílila. Vytí, hvízdání, ječení znělo jako doprovodná hudba, která přehlušovala klidný dech Rosalindy ležící v mém náručí. Byl jsem vzhůru dlouho přes půlnoc, bojoval jsem s obrazy, které zpěv bouře rozvířil v mém nitru, bojoval jsem s černobílými postavami ze starých fotografií, které vítr vyzval k tanci, které stály na bílém jevišti s dlouhými tyčemi a zarážely je v neměnném rytmu do země, do rozpuštěných vlasů laviny, jež po mně sáhla bílými prsty.

To byl okamžik, kdy jsem vykřikl, a najednou byla na mém čele ruka, větrnou symfonií se prodral uklidňující hlas a já jsem nad sebou uviděl Rosalindin obličej, rty se lehce pohybovaly a z jejích úst vycházela uklidňující slova, slyšel jsem slovo „sen“ a pak „jenom“ a pak „neboj se“ a já jsem přikývl, pořád, pořád jsem přikyvoval, dokud si Rosalinda nepoložila hlavu zpátky na mé rameno, rukou se pak ještě dvakrát letmo dotkla mé tváře a hned nato znovu usnula. A zase mi vichřice zpívala svou píseň, cloumala elektrickými dráty, okenicemi, taškami na střeše, a teprve když ráno namalovalo na stěny první slabý náznak světla, konečně jsem usnul.

Další den byl především šedivý. Pohled z okna nedokázal venku proniknout dál než na dva metry, potom

mu živly zastřely výhled. Vichřice zesílila, vytí, svištění a hvízdání se slilo do trvalého zvukového pozadí, které člověk nakonec už ani nevnímal. Hned u snídaně nám instruktor oznámil, že na vycházku ani lyžování dnes nemůžeme ani pomyslet, a zmizel. Celý den jsem ho pak už neviděl. Zdálo se, že Rosalindě to nevadí: měla dobrou náladu, vichřice jí připadala střídavě velmi romantická a velmi napínavá a nechápala, proč jsem tak zamlklý, proč moje pohledy pořád neklidně těkají k oknu, proč jsem myšlenkami někde úplně jinde. Já jsem však myslel na svah nad naším hotelem, o kterém jsem pořád ještě netušil, jak je vysoký, protože počasí zatím nikdy neuvolnilo výhled. Věděl jsem jenom, že venku leží nesmírné množství sněhu, že můj neklid každou hodinou narůstá, a prakticky jsem nedokázal rozumně mluvit ani s Rosalindou, ani s ostatními lidmi, kteří byli stejně jako my uvězněni v hotelu.

Očividně jsem byl mezi nimi jediný, kdo si dělal starosti. Všichni ostatní se bavili, klábosili, smáli se, popíjeli, dva mladší páry začaly tančit, když na jejich přání zesílili hudbu. Hrála tak hlasitě, že přehlušila běsnění vichřice. Mohlo mě to přivést na jiné myšlenky, ale nepřivedlo. Naopak, jenom to dál stupňovalo můj neklid. Zdálo se mi, že teď už nemáme vůbec nic pod kontrolou. Ustala už vichřice? Zesílila? Nebylo slyšet nic jiného než taneční hudbu. Jako na Titaniku, pomyslel jsem si.

Každou chvíli jsem se vytratil ze sálu, prošel jsem okolo recepce na toalety, zavřel jsem se v jedné z kabinek, otevřel jsem okno a pokoušel se něco poznat z řevu větru, nějakou tendenci, cokoliv. Všechno mi připadalo lepší než ta nejistota. Rosalinda byla čím dál otrávenější

a zlobila se, ne kvůli té situaci, skvěle se bavila u baru se dvěma jinými ženami, ale kvůli mně.

„Co se děje? Co to s tebou sakra je?“ odvedla si mě stranou. „Chováš se nemožně! To je takový problém, že dneska nemůžeme jít na lyže?“

Zavrtěl jsem hlavou. Rosalinda ani ti ostatní nic netušili.

„Copak to nechápeš?“ zeptal jsem se Rosalindy.

„Jak nechápu? Co bych měla chápat?“

„Ta bouře, ten sníh, ta spousta sněhu, ten svah tam venku. Nemám ani tušení, jak je vysoký.“

Rosalinda mi pořád ještě nerozuměla.

„Miláčku, jsi v pořádku? Co by mělo být s tím svahem? Proč bys měl vědět, jak je vysoký?“

„Je to nebezpečné, Rosalindo. Nebezpečné, tam venku leží zatraceně moc sněhu. Laviny, rozumíš?“

Rosalinda se rozesmála.

„Ale jdi. Ty s těmi lavinami naděláš! Ta stará historka s tvým bratrancem.“ Soucitně se na mě zadívala. „Uvažuj přece: místní to tady určitě znají líp. Kdyby to tu bylo nějak nebezpečné, byli by nás už dávno odvezli!“

Přikývl jsem, asi jsem řekl něco jako: „Máš pravdu, samozřejmě máš pravdu!“ Ale neuklidnil jsem se, to rozhodně ne, ani když se vichřice najednou utišila a nad hluboce zasněženou krajinou se rozhostil strašidelný klid.

Do postele jsme šli brzy, mlčky jsme leželi vedle sebe, Rosalinda v mém náručí, s hlavou na mém rameni, na bradě jsem cítil její dech. V místnosti se ztěžka převalovalo nepřírozené ticho, skoro jsem si přál, aby se vrátilo vytí a běsnění vichřice. Nakonec jsme usnuli. Za pár

hodin jsem se probudil. Rosalinda se otočila na druhou stranu. Zdálo se mi, že mi něco sedí na prsou, dusí mě v krku. Odhodil jsem přikrývku, chtěl jsem vstát a v tom okamžiku jsem to uslyšel: tlumené dunění, které mi zpočátku připadalo jako vzdálené hřmění, ale v následujícím okamžiku mě zasáhlo jako rána pěstí.

„Rosalindo!“ zařval jsem. „Vstávej!“

A potom náraz, rána, třesk, cosi studeného se mi navalilo do týla, odmrštilo mě dopředu. Křičel jsem a křičel a křičel, rukama jsem od sebe odhrnoval sních a na jednu bylo všude ticho, ticho, všechno strnulo. Vstal jsem, brodil jsem se sněhem, který ležel asi půl metru vysoko, k posteli, zašeptal jsem: „Rosalindo,“ řekl jsem: „Rosalindo,“ žadonil jsem: „Rosalindo,“ křičel jsem: „Rosalindo!“ a pak jsem se ocitl u postele, která byla jenom na mé straně zasypaná lavinou, jež sem vtrhla rozbitým oknem, uviděl jsem Rosalindu, jak vzpřímeně sedí na své straně, oběma rukama si k ústům tiskne přikrývku. Vytrhl jsem jí přikrývku z rukou, vzal ji do náručí, houpal ji sem tam, Rosalindo a Rosalindo a Rosalindo, a potom, nevím, jak dlouho to trvalo, cosi vyrazilo z jejích úst, nejprve vzlyky, pak křik a nakonec se naplno rozplakala.

Měli jsme štěstí, stejně jako ostatní hosté, všichni jsme mohli opustit hotel bez zranění. Byla to naše poslední zimní dovolená, nikdo z nás dvou už nikdy nevslovil přání jet si zalyžovat.

„...vaše materiály.“

Překvapeně se otáčím. Byl jsem tak pohroužený ve svých vzpomínkách, že jsem přeslechl kroky té dívky. Vracím se ke stolu, kam právě položila velkou krabici.

„Máte tam všechno,“ řekne tiše, aby přizpůsobila svůj hlas tichu v badatelně. Sejme z krabice víko, sáhne dovnitř a vytáhne velkou, v kůži vázanou knihu.

„Podívejte se,“ zašeptá, „rukopis vašeho bratrance!“

Zhluboka se nadechují, cítím, jak mi zrychleně buší srdce. Tak blízko, tak blízko u cíle, pokud se v tomto příběhu vůbec něco takového jako cíl vyskytuje.

„Tady uvnitř jsou policejní hlášení nebo spíš to, co z nich zbylo,“ řekne upřímně zarmouceným hlasem a zvedne žlutou složku. „Mohla bych se pokusit udělat kopie, tedy jestli chcete...?“

„Ano, kopie, ano...“ slyším se říkat, pohled pevně upřený na rukopis, který leží na dosah ruky přede mnou na stole.

„Tak tedy... příjemnou zábavu!“ Pokrčí stísněně rameny, zřejmě proto, že jí slovo „zábava“ také připadá v této souvislosti poněkud divné. Ale nakonec se obrátí k odchodu a já slyším její kroky, jak spěchá pryč přes badatelnu, pak klapnou dveře, a je ticho.

Potom sedím a už nevím, kdy jsem se posadil. Moje prsty se dotýkají knihy a už nevím, kdy jsem po ní natáhl ruce. Nemůžu se přimět ji otevřít. Stále ještě se pokouším zastavit divoký tanec obrazů ve svém nitru. Že jsem po tolika letech, po tolika desetiletích skutečně tady, že mám šanci udělat si jasno, z toho se mi zrychluje pulz. I když je mi jasné, že stopy budou po té půlce století nezřetelné, možná už docela neviditelné. I když je mi jasné, že stopy, které hledám, možná ani nikdy neexistovaly. Ale teď už není návratu. Otevírám knihu a nořím se do světa Maxe Schreibera, Maxe Písaře.

SCHREIBERŮV RUKOPIS

I. SNÍH

Rachocení autobusu znělo jako praskot obrovského ohně, výbuchy vadného zapalování připomínaly výkřiky davu, a kdykoliv prudké trhnutí hodilo Schreiberovi hlavu dopředu, krátce se vytrhl ze sna, uviděl prázdná autobusová sedadla, postavu řidiče rozmazanou za tabulí mléčného skla, tmavnoucí kopce ubíhající za oknem jako podivní obři, viděl hrbolatou silnici, která se jako pás vinula kolem hory, a znovu se pohroužil do sna, do vše přehlušujícího praskání ohně.

Schreiber vykřikl. Praskot však ustal, výkřiky davu umlkly a z plamene na jeho rameni se stala ruka řidiče. „Něco se vám zdálo!“

Schreiber přikývl, mlčky, jeho řeč byla dosud zajatá ve snu, a zmateně zíral do tmavých očí nad sebou. Řidičova ruka mu sklouzla z ramene, dala mu možnost vstát, mlčky sebrat kufry, mlčky vystoupit, letělo za ním řidičovo pokývnutí, ale už ho nezastihlo.

Stál na okraji silnice, bez hnutí, zatímco se starý autobus s funěním obracel a vyjížděl na cestu, která před ním klesala do údolí. Vozidlo se zmenšovalo, stala se z něj pouhá silueta, potom už jen zvuk, nakonec ticho. Schreiber byl sám, ale v těle ještě cítil vibrování starého

motoru a vzpomínka na sen mu přeběhla po zádech jako horká vlna. V padajícím soumraku očima opatrně zkoumal vesnici, která ležela před ním, chráněna okolními svahy, do jejichž kamenných těl se už po celé generace zažírala. Domy jako by vyrůstaly na březích štěrkové ulice a ukrývaly lidi před vzdálenýma očima hvězd. Schreiberův pohled je sledoval podél cesty, dokud je nespolkla tma. Váhal, stál, díval se. Do tváře ho udeřil prudký závan větru, někde zaskřípala do noci okenice rozražená novým poryvem. Schreiber se otrásl. Nerozhodně se přitiskl ke kamenné stěně nejbližšího domu. Potom se obrátil doprava, šel podél zdi, stejně jako tudy před několika týdny putovala zvěst, že má kdosi přijet. Nějaký vědátor, říkalo se, prý píše knížky, doktor, učenec, říkali jedni s ostychem, druzí výsměšně.

Jako jedna z prvních se o tom dozvěděla Neubauerka ve svém krámku, na který i za slunečných dní neustále dopadal stín majestátní kostelní věže. Jednoho rána to vykládala každému, kdo chtěl poslouchat, zatímco vyndávala máslo ze sudu nebo rozpřaženýma rukama odměřovala provazy. Nikdo se jí neptal, odkud to ví. Neptali se, protože bylo samozřejmé, že v jejím krámku se nevrší jen věci, každé pondělí čerstvě přivezené z údolí, ale i novinky. Její obchod z nich žil a to, co tu lidé vyslechli a odnášeli si domů, mělo často mnohem větší váhu než jejich nákupy. A tak vykládala o člověku, který chce přijet a zůstat přes zimu ve vsi, nějaký vědátor, co se chce dozvědět všechno o minulosti, napsat knížku o této minulosti, o této vesnici a přirozeně — tady Neubauerka vždycky snížila hlas do tajuplného šepotu — přirozeně i o obyvatelích této vesnice, o vás. Říkala to

s pevným přesvědčením, že ona sama je něco jiného, že do této vesnice nepatří, že je přece žena velkého světa, kterou do tohoto hnízda zavál osud jen proto, že jí, mladé a hloupé, jak říkávala, připadalo, že celý svět září z očí mladého sedláka, který teď byl jejím mužem a kterého zatrpkllost jeho ženy vyháněla na kamenitá a strmá pole, i když tam zrovna nebylo co dělat.

Tak se tu novinku dozvěděla cestou do obchodu i stará Brunnhoferka, jako vždycky shrbená, jako vždycky se křížující na propadlém hrudníku přesně v místech, kde před šestadvaceti lety jejímu muži rozpáraly střeva rohy rozzuřeného býka. Po jejím boku šel jako vždycky její syn Bruni, jak mu všichni říkali, s hloupě usměvavým obličejem, se spadlým pravým koutkem úst, ze kterého mu neustále viselo vlákno slin, a celá vesnice o něm věděla, že není Brunnhoferův, jak stařena pořád vykládala. Že je spíš synem ošklivé náhody, která Brunnhoferku krátce po smrti jejího muže vyštvala do hor hledat zaběhlou krávu, jež se nevrátila domů z pastvy, a vehnala ji přímo do chtivé náruče surového dřevorubce, který jí svůj chtíč zaberanil do téměř padesátiletého těla, z něhož potom stejně bolestivě, stejně nevyhnutelně vylezl její syn Bruni, Blbec Bruni, který neuměl žádné věty, jenom slova, Bruni, kterému pořád kapaly sliny ze šklebící se křivé pusy a který teď jako vždycky zavěšený do své matky sestoupil po třech schůdcích do krámu a z rysů jejího obličejce poznal, že to, co slyší, je něco důležitého, něco neobyčejného, něco, čemu nerozuměl, znělo to jako historik a Vídeň a zima.

A tak se ta zvěst nesla uličkami, předávána šuškájícími ústy, donesla se ke staříckému faráři ve zpovědnici,

překvapila starého Kühbauera a jeho syny pod nemilosrdným srpnovým sluncem na poli vyprahlém až do rezava, byla tématem hovoru u flekatých stolů jediné zdejší hospody, zatímco mezi prsty putovaly ohmatané karty. Mezerami mezi domy, úzkými uličkami, po polních cestách, dokonce až nahoru do sněhem pokrytého průsmyku, ve kterém, když začalo léto těžknout, sháněl pastevec dohromady dobytek, aby ho odvedl zpátky do vesnice, až tam se dostaly řeči o tom, že někdo přijede, někdo studovaný, kdo si nemusí křivit prsty ani záda u pluhu, s rýčem, s kosou, se sapinou, kdo umí vyžít z toho, že sepisuje chytré věci, někdo v obleku z nóbl látky, někdo, kdo má doma rádio a na ruce hodinky.

Ve škole, která měla jenom jednu třídu, si to děti šepetem vykládaly o přestávce na dvoře, a dokonce i postarší učitelka, která jinak jezdila jednou týdně autobusem celou tu dlouhou cestu do údolí, aby se zásobila vším potřebným, protože byla už roky rozhádaná s Neubauerkou a nikdy nechodila do jejího obchodu, dokonce i ona už jednoho dne nedokázala přemoci zvědavost a sestoupila po třech schůdcích do krámků ve stínu kostelní věže, uvnitř rozpačitě zamumlala cosi o chybějící mouce a musela odtáhnout s nepořízenou, protože Neubauerka poprvé a naposledy někoho obsloužila bez jediného slova, jenom se škodolibým úsměvem na rtech.

Nakonec se ale i ty nejsenzačnější novinky v dějinách vyčerpají, nedokážou už vzbuzovat větší zvědavost než Birnbaumerovo nově narozené tele, které ráno leželo v chlévě mrtvé, aniž se u něho zjistilo nějaké poranění nebo nemoc. Zpráva o cizinci, který má přijít, se opotřebovala, usadila, uklidnila, stala se skutečností: Max

Schreiber přijel, dávno předtím, než se s leknutím probral ze sna, dávno předtím, než kráčel podél kamenné zdi, cestou přes malou náves, kolem šeptající kašny, zatímco jeho oči ohmatávaly fasády domů mizející ve tmě, hledaly nápis, kterého by se mohl přidržet, který by mu ukázal, že tady musí projít dveřmi, tudy přijde k hostinské, které se po krátké výměně dopisů ohlásil.

Když se Schreiber konečně zastavil před hostincem, vítr ho už neštípál do obličeje a kus papíru, který závaný větru honily po štěrku, se mu zachytil na pravé noze, nehybný, jen jeden zdvižený růžek se zachvíval. Schreiber se díval na dům, na starý štít, kde bylo sotva vidět pár opršelých písmen, díval se na žluté kužely světla, které z oken padalo do noci. Ven tlumeně doléhaly hlasy, podivným způsobem zdůrazňovaly slova, což Schreiberovi ztěžovalo porozumění, občas se ozval smích. Pociťoval zvláštní rozpaky, ano, skoro strach, který mu těžce ležel na prsou, a přistihl se, že otáčí hlavu ke konci ulice ve slepé naději, že tam uvidí starý autobus, který by ho mohl odvézt dolů do údolí, do světa, zpátky do známého, milého prostředí.

Energicky tu myšlenku setřásl, vyšel po schodech ke dveřím a stiskl kliku. Kouřově žluté světlo mu vniklo do očí, a jako by dveřmi nevešel jen on, nýbrž i noční ticho, všichni najednou zmlkli. Ve vzduchu zůstala viset přerušená věta a Schreiber měl pocit, že stojí před obrazem: žluté světlo, stoly, židle, karta, kterou zrovna vynesli, se ještě točila na stole jako káča, potom se zastavila, hlavy, které se po něm otočily, a oči, jež si ho mžouravě prohlížely, jeho, muže, který se zastavil ve dveřích, mnohem mladšího, než asi byl v jejich představách nějaký

historik, v příliš lehkých střevících, v příliš novém kabátě, se dvěma kufry v rukou.

Konečně se Schreiber přiměl udělat první krok z té napjaté situace, s mírným pokývnutím prošel kolem stolů k výčepnímu pultu, za nímž na něho malýma zardlýma očima zírala tlustá paní. S ulehčením zaslechl, jak se za jeho zády posunula židle, první slovo, které se nesměle odvážilo do ticha, zvuk karet, které znovu začaly padat na desku stolu, a konečně osvobozující smích, k němuž se přidali i ostatní, a tím znovu rozproudili na vteřinu zastavený čas.

Žena mu přes pult podala sešitek, na němž stálo neohrabanými tiskacími písmeny „Kniha hostů“. Když ho Schreiber otevřel, viděl, že je prázdný. Vzal tupou tužku, která ležela před ním na pultě, a zapsal do něho své jméno. Ještě ho ani nedokončil a žena mu sešit sebrala, otočila se s ním ke světlu a přečetla si záznam společně se svým mužem, který k ní přistoupil, utíral si ruce do zamaštěné zástěry, vrhl na Schreibera letmý nedůvěřivý pohled a nakonec souhlasně přikývl. Žena krátkým trhnutím hlavy Schreiberovi naznačila, aby šel za ní, a vedla ho úzkými dveřmi v zadní části výčepu na chodbu a nahoru po schodech, které byly tak úzké, že Schreiber musel jeden kufr držet před sebou, a ten ho při každém kroku tloukl do holeně. Když se otočil, viděl, že hostinský stojí dole ve dveřích a dívá se za ním přimhouřenýma očima.

Pokoj, kam hostinská Schreibera zavedla, ležel přímo nad lokálem, hlasy a smích slyšel přes silné podlahové fošny ještě dlouho poté, co žena odešla a on se bezúspěšně pokoušel uniknout do spánku.

První dny bylo Schreibera často vidět na procházkách po vesnici, po stezkách vedoucích do okolních lesů, přecházel přes spasené louky, potkával sedláky, děti, čelil zvědavým pohledům, vlídným pohledům, nedůvěřivým pohledům. Tu a tam se pokoušel dát se s lidmi do hovoru, ale zdálo se, že vůči němu panují nějaké zvláštní rozpaky, a Schreiber se neodvažoval zavádět s hospodáři řeč na jejich práci. Jeho znalosti byly příliš chabé, jeho ruce příliš jemné, příliš neupracované, takže se za ně brzy začal stydět a schovával je do kapes kabátu.

Vesnice si ho brzy zvykla vídat, jak se loudá po cestách, mluví s dětmi, studuje staré, větrem ošlehané domy se zájmem, který byl pro domácí nepochopitelný, jak se přibližuje ke kravám s bázni a opatrností, která za jeho zády vzbuzovala smích. Lidé si zvykli, že tu někdo nemá na práci nic jiného než chodit, dívat se, prohodit s někým pár slov a znovu chodit a dívat se. Dokonce ani Neubauerka, která se Schreibera při jeho vzácných návštěvách ve svém krámě snažila vyzpovídat, se nedozvěděla nic nového, nic o knize, nic víc o tomto zvláštním hostu, než co už všichni věděli: doktor Max Schreiber, 25 let, čerstvě promováný historik z Vídně, má v úmyslu

strávit zimu v horách, aby mohl nerušeně pracovat na svém úkolu. Jenomže právě o něm jí Schreiber nic neřekl. Na to je prý ještě moc brzo, odrážel pokaždé Neubauerčiny otázky, takže byla nucena tázavým tvářím svých zákazníků servírovat výmysly, jen aby nemusela přiznat, že neví nic nového. Tak třeba začala kolovat fáma, že Schreiber pracuje na knize o životě horských sedláků, jindy zase Neubauerka tvrdila, že se zvláště zajímá o životní situaci mladých žen v horách, a této zprávě vždycky dokázala dodat neslušný podtón. Když už ani toto všechno nestačilo uspokojit zvědavost vesnice, začala jednoho dne vykládat, že Schreiber je tajný vládní zmocněnec, který má objasnit jakýsi dávný zločin, do něhož byli možná zapleteni i lidé z vesnice. Nic dalšího jim prý říct nesmí, končila Neubauerka s triumfálním pohledem.

Schreiber si v těch dnech užíval klidu, paprsků podzimního slunce, které alespoň přes poledne ještě vydávaly jakés takés teplo, a zvláště ho okouzlovala jedinečná modř, do níž se nořily dálky. Jen ponenáhlu z něj opadávaly dojmy z posledních dní ve Vídni, kdy přátelům vyprávěl o svém plánu a sklízel od nich to, co očekával: výsměch a nepochopení, podivně zkoumavé pohledy, jakými častujete známého, který najednou provádí něco tak zjevně nesmyslného. Psát román, on, zrovna on, Max Schreiber, historik, který za studií bojoval proti každému literárnímu prvku v dějepisných knihách, který fantazii označoval za nejhoršího nepřítele vědce, který neustále opěvoval rozum, ratio, intelekt; zrovna tento Max Schreiber chce napsat román? A nedosti na tom: zanechá ve Vídni všechno, co ještě může zanechat, byt,

práci, přátele, a to všechno kvůli nějakému zapadlému hnízdu v horách, jehož jméno bylo tak málo známé, že ho všichni obratem zapomněli, jen aby se tam, jak říkal, přiblížil atmosféře svého příběhu. Pokoušel se jim vysvětlit, co ho už dost dlouho zaměstnává, své myšlenky, které si sám často nedokázal dobře uspořádat. Že byl možná omyl považovat za jedinou pravdu jenom vědeckou objektivitu, že by spíše bylo potřeba zobrazovat hlubší vrstvy pravdy, sám život, jako to dělá například dobrá fotografie, dobrý film nebo právě dobrý román.

Schreiber se trpce usmíval, když mu tyto myšlenky a vzpomínky táhly hlavou. Vstal z lavičky, na které si užíval slunce, a vydal se zpátky do vesnice. Co ho ale ještě drželo ve Vídni? Po „hodině nula“, jak říkal se sarkastickým podtónem, který byl i pro něj samého nový. Po té hodině, kdy si poprvé uvědomil, jak hlasitě odbíjejí zvony na kostele svatého Karla Boromejského, devětkrát, jak hlasitě odbíjejí v tichu, které vzniklo, když poprvé dala jméno jeho podezření a strachu, když toto jméno položila na stůl vedle nakousnutého krajíce se sádlem, který ležel před ní a přitahoval Schreiberův pohled, protože byl fascinován pravidelností jejího chrupu, který se v půlkruhu zaryl do chleba. Všechno ostatní bylo spíš jenom jako sen, ve kterém člověk pozoruje sám sebe a přitom ani pořádně nechápe, co se to děje s tím Maxem Schreiberem a se ženou, která mu najednou připadá tak cizí.

Později se dostavily nepříjemné pocity, ne proto, že by mu scházela, jak si brzy musel přiznat, ale spíš proto, že nyní byl odsouzen zaujímat dvojnásob místa než dřív, dvojnásob místa v bytě, dvojnásob místa v životě.

Co jiného tedy zanechal za sebou než přebytek místa, které se mělo zaplnit?

Schreiber zavrtěl hlavou, jako by tím mohl tyto nemilé vzpomínky setřást, a přidal do kroku směrem k vesnici.

V jednom z takových večerů se ocitl v malém hospodářství starého Provazníka. Nikdo přesně neznal Provazníkovo stáří, nikdo nevěděl nic přesného o jeho původu. Nejstarší lidé ve vsi si vzpomínali jen na vlahé jarní dny před mnoha lety, na jarní dny ještě v minulém století, které poprvé po dlouhé zimě uvolnily cestu do údolí. Po cestě vyjelo nahoru podivné spřežení: starý neduživý dráteník, kterého tady v okolí ještě nikdy nikdo neviděl, táhnoucí nejistým krokem a se supěním osla s těžkým nákladem. Zvědavost lidí, kteří se seběhli na ulici a sledovali příchozí, však nevzbudilo jen nesmírné množství náradí, pekáčů a podivných nástrojů, které osla pod sebou téměř pohřbily. Vzrušení vyvolal malý hošík, uvázaný za pravé zápěstí k oslovi. Byl hubený, bosý a jeho podivně strnulé oči nesledovaly pohyby starce před sebou, nesledovaly ptáky vyletující z křoví, nesledovaly zákruty cesty: byl slepý. Spolu se starým dráteníkem se na několik dní stal ve vesnici senzací. Když ženy nesly ke starému dráteníkovi děravé hrnce a pekáče, nesledovaly šikovnost jeho prstů, které se jako jediné zdály být na starci nedotčené věkem, nýbrž vrhaly kradmé pohledy na skrčený uzlíček, v jehož vyhaslých očích se nic nezrcadlilo.

Za několik dnů už tu pro dráteníka nebyla další práce, a tak podivný průvod vyrazil pryč. Napřed krok za krokem stařec. Vedl osla a za ním, ruku uvázanou ke zvířeti, klopytal chlapec, který byl po několik dnů téma-

tem hovoru ve všech ústech, aniž je sám někdy otevřel. Nedošli však daleko. Ani ne za hodinu sevřela starcovo srdce chladná ruka, takže rozevřel rty a vyrazil zvláštní, jakoby překvapený zvuk. Dráteník upadl obličejem na kámen, jehož chlad a strnulost pomalu přešly i na něj.

Příštího rána, ještě před prvními slunečními paprsky, našel mladý sedlák na cestě do údolí slepého chlapce, který se roztřeseně choulil k tělu starého dráteníka, i když už od něho nedostával ani trošku tepla. Sedlák naložil mrtvolu na osla a spolu s kňourajícím chlapcem ho odvedl zpátky do vesnice. Tam kluka odvázáli od zvířete, ale když se mu pokusili sundat provaz ze zápěstí, ztrýzněně vykřikl, chytil ho oběma rukama a zmlkl, teprve když ho nechali být. Tak se to opakovalo několik dnů, nakonec mu dali pokoj, jenom lano seřízli na délku půl metru a zvykli si, že chlapec mlčky sedí v koutě a protahuje si provaz mezi prsty.

Dlouho nebylo jasné, co s ním bude. Nikdo nestál o dalšího jedlíka, který se navíc zřejmě k ničemu nehodil. Teprve když znovu prohledali skrovný majetek zemřelého a narazili přitom na cenný prsten zašitý do kapsy u vesty, projevila jedna selka ochotu chlapce se ujmout, když za to na oplátku dostane ten prsten.

Tak slepý chlapec vyrůstal a jedině, o co se zjevně zajímal, byly příběhy, jež se vyprávěly večer po práci, když se sedláci usadili k chudému stolu. Až po několika letech si všimli, že výrostek má další zájem: provazy. Kdykoliv se jeho ruce nějakého zmocnily, protahoval ho mezi prsty nábožně a s velkou něžností jako drahocenný skvost. Nakonec objevili, že poškozené provazy, které mu dají na hraní, opraví tak šikovně, jak to umí jen ten,

kdo rozumí duši věcí. Tak se pomalu stal provazníkem a získával ve vsi stále větší vážnost. A jako by mu to uznání rozvázalo jazyk, začal mluvit, začal vyprávět. Všechno, co se mu za ty roky doneslo k uším, se mu nesmazatelně vpálilo do mozku, nerozptylováno oním přílivem podnětů, které ostatní přijímají očima. Jeho vyprávění se podobala jeho provazům: byla půvabná, nikdy se nepřetrhla a dokázala posluchače upoutat. Vykresloval zářivě barevné světy, jaké může načrtnout jen slepec, který je nikdy neviděl. V prvních letech se kolem něho shromažďovaly hlavně děti, později, za větrných podzimních večerů nebo mrazivých zimních dnů, za ním přicházeli i muži a drsnýma rukama se chápali sklenic, ochotně postavených na stůl.

Ale nic z toho Schreiber nevěděl, když se s večerním klesavým větrem v zádech vracel z procházky a stařec sedící na lavičce před domem ho pozval k sobě. Překvapen, že ho stařec slyšel, a podivně odpuzován strnulýma bílýma očima uposlechl nejprve neochotně a potom se zvědavostí Provazníkův pokyn, usadil se k hrubě otesanému stolu a fascinovaně sledoval pohyby slepce, který si už hosta nevšímal a plně pohroužený do sebe se zázračnou jistotou vykonával svou práci. Krátce nato se dveře znovu otevřely a na okamžik uvolnily výhled do vichrného podzimního světa, než ho zaclonili vcházející muži. Místnost se zaplnila a Schreiber se brzy pohodlně opřel, vychutnával si praskavé teplo ohně v litinových kamnech, vychutnával si dotyky těl, která do něho při náhodných pohybech narážela lokty a kolena, jako by mu chtěla ukázat, že k nim patří. A potom, jako na nějaké znamení, Provazník spustil. Smích a hovory

přítomných ustaly, věty zůstaly nedořečené, tváře se obrátily ke starci, který se usadil u kamen a z jehož úst nyní vycházeli Andras a Alma, mladí milenci, jejich kradmé, důvěrné pohledy v neděli v kostelních lavicích, na návsi před kostelem, pohledy, které museli ukrývat před celou vesnicí, před přísnýma očima a sepjatýma rukama svých otců, a které jim přesto musely dodat teplo vystačující na celý týden, být potravou pro fantazii, pro denní snění, které se jich zmocňovalo, když Andras vedl kosu šťavnatou trávou, skrápěnou deštěm kapek jeho potu, a když Alma znovu a znovu a znovu máchala ve škopku prádlo. Pohledy, které znamenaly týdenní příděl blízkosti pro dvojici, jejíž otcové se kvůli sporu o jednu pastvinu k sobě nepřibližovali ani na dohled, kromě té krátké hodiny v neděli dopoledne, kdy celá vesnice uposlechla volání zvonů a mlčky se vtěsnala do malého kostelíka. A Provazník vyprávěl o rodinné hádce, o roztržce a boji a o Andrasovi a Almě, jejichž ústa, jejichž rty nikdy neměly příležitost vyměnit si třeba jen slovíčko, třeba jen závan dechu, jejichž pohledy byly jediným nejistým základem, na kterém si v duchu budovali jiný svět.

Potom nastal den, kdy se vesnice dozvěděla, že Alma je zaslíbená Mayerovi, nejlepšímu příteli svého otce, který byl více než dvakrát starší než ona a jehož ranám a vrtochům jeho první žena unikla jen smrtí. Ten den, kdy listy na stromech zrudly prvním tušením podzimu, kdy Andras stál na pahorku nad znepráteným hospodářstvím, za starým dubem křemelákem, a jeho oči kroužily jako dva ptáci připravení slétnout dolů, kdykoliv se ukázala Almina drobná, hezká postava nesoucí dřevo do kuchyně, sbírající prádlo a občas jakoby

náhodně obracející pohled nahoru, aby si změřila obrys pahorku, okraj svého světa, pohled, který se snad někdy na okamžik, na celou věčnost zastavil na starém dubu. Tam, kde Andras obdržel zprávu o chystané svatbě, od větru, od květin, od ptáků, celý svět věděl, co měl vědět, a Andras nestál pod dubem sám: vedle něho, za ním stáli posluchači ze světnice slepého Provazníka, jehož slova se šeptem, skoro neslyšně linula z dubového listí. Muži zatínali pěsti, byli připraveni jít s Andrasem dolů, zastavit tu nespravedlnost, protože nikdo jiný na celém světě nemá větší právo než ten, kdo miluje, a cítili, jak jim tato jistota dělá dobře a jak ostře řezavá potom byla starcova slova, kterými nechal Andrase najednou odejít, do noci, domů, do komory na slavník, kde necítil chlad, odchod noci ani ranní červenání hor, Andras neslyšel tázavé ani naléhající hlasy, ani ty ustarané, ani ty hněvivé, celý další den, další dny a týdny, a teprve večer před svatbou vstal z lůžka, vyhublý a přepadlý se vydal na cestu do hor, aby tam za věčnost jediné noci s Almou nabídl svou duši.

A Provazníkův hlas byl ještě tišší, když popisoval toho, který vystoupil z temnoty lesa v rudém kabátě, s rudýma očima, rudým dechem, obchodníka s dušemi, který Andrasovi slíbil to, co chtěl: jednu noc s Almou, jednu noc s jistotami, které už nepramenily jen z jejich pohledů, jednu noc s jejími rty, s jejíma rukama bloudícíma po jeho obličejí, s jejími ústy, která stále znovu formovala dobrodružství jeho jména: Andrasi. Andrasi. Andrasi. A setkání jejich těl, měkký tlak stehen, zamrazení, které mu rozechvělo ruce, když uvolňoval černou řeku jejich vlasů z hráze copu, když se jí přiznal, čím vykoupil tuto

noc, a dostal její roztřesený souhlas, že půjde s ním, že se společně stanou tím, čím se musí stát tělo bez duše: kamenem. Kámen. Kámen. Kámen. A jak se do sebe pohroužili, stále nanovo vychutnávali sebe navzájem a své hranice, stále znovu se vzpírali zákonu dočasnosti, pomíjivosti, hledající věčnost při každém objetí, při každém zachvění, při každém rozplynutí, a přece nemohli zadržet nic z toho, co stálo v již blednoucích hvězdách, o čem zpívali probouzející se ptáci, co zpomalovalo pohyby obou milenců, pomaleji, stále pomaleji, až se zastavili, strnuli, zkameněli. Kámen. Kámen. Kámen.

A brzy ráno po tak draze vykoupené noci obkroužil Provazníkův hlas zvláště tvarovanou černou skálu uprostřed lesa, skálu, která nutila fantazii pomyslet na dva objímající se lidi a kterou lidová mluva nazývala Čertův kámen. Posлуhači ho znali, stál skoro až na hranici lesa, ve stínu srážně se tyčící skalní stěny, stejně jako znali pověst o Andrasovi a Almě, stejně jako pokaždé znovu doufali, že vezme jiný konec, stejně jako se pokaždé neochotně ocitli zpátky v těsné jizbě nyní zmlklého Provazníka, zaražení, omámení, jen pomalu a neochotně se vracející do svého světa, mozolnaté, upracované ruce, košile propocené při práci, tele, co už několik dní nic nežere, kráva, které se každý den víc a víc nadýmá břicho a která bučí šílenou bolestí a volá po nucené porážce. A uprostřed probouzejících se mužů Schreiber, který nemohl, nechtěl odtrhnout pohled od starcových nyní zavřených rtů a prázdných očí. Schreiber, který přesto stejně jako ostatní vstal, znovu se smířil se životem a se skutečností, našel cestu ke svému dočasnému bydlišti, noci, zakouřeným výčepem, mezi hlučícími karbaníky,

kteří se po něm už ani neohlédli, po úzkých schodech do svého pokoje, kde se vrhl na postel a hlučení z výčepu se pro něho stalo předoucím Provazníkovým hlasem, v němž znovu našel Andrase a Almu a také údery zvonů od svatého Karla a dveře, které za ní zapadly, když odešla, dolů po schodech, zatímco dole rachotila tramvaj. A nakonec v duchu uviděl Čertův kámen, vysoký, černý, lesklý jako Alminy vlasy, do kterých ho konečně začal zaplétat spánek...

Bouře ho překvapila na holém návrší. Jako varování, aby nepostupoval dál, udeřila Schreiberu studeně do obličeje a teprve o pár metrů dál se zklidnila ve zmrzačených, větrem pokřivených borovicích. Schreiber se otrásl, když pohlédl do propasti ležící před ním, ze které jako ze široce otevřených úst proti němu stoupala vichřice. Cesta, po které šel, tady končila a dál vedla do bezedné prázdnoty. Vyčerpaně klesl na holou zem, zatímco nad ním se syčivě přehnal další poryv větru. Potom spatřil to, co při cestě lesem neviděl: mraky! Temné a bezhlavé zahalovaly vrcholky hor, jedním rázem se nasunuly před slunce, jasné barvy stromů a údolních lučin zmatněly, setmělo se, přestože bylo teprve krátce po poledni. Několik minut mlčel vítr, mlčel les, mlčela propast, jako by bouře nabírala síly, aby pak vyrazila z hřebenů a štítů.

Schreiber vyčerpaně odpočíval v trávě, proklínal nápad, který ho dnes ráno vyhnal sem nahoru. Přijel přečpsát, ne chodit na túry, říkal si trpce a ustaraně sledoval, jak slunná horská krajina najednou nabyla čehosi hrozivého, ponurého, jako by se barvy stáhly do sebe. Čekal, až se mu zklidní dech, zůstal ještě pár minut ležet,

dokud mu nezačala být zima, pak vzal bundu, kterou si při výstupu uvázal kolem boků, a oblékl si ji. Když vstal a otočil se, vítr ho zasáhl do zátylku jako ledová pěst.

O několik minut později se přidal déšť, stejně náhlý, stejně studený, a vítr mu hnal kapky přímo do zad. Schreiber se rozběhl, uháněl, klopytal dolů po kamenité cestě, paže kořenů ho chytaly za nohy, kapky vody, které se mu sbíraly pod podrážkami, ho připravovaly o jistotu suché stezky. Potom tu už nebyla vůbec žádná cesta, jen zuřivost vichřice, bičování deště, zima a mokro, které mu nezadržitelně pronikalo přes oblečení do celého těla, šátral kolem sebe, nohy mu klouzaly, tam, kde přece musela být cesta, tam, kde přece musel být správný směr a kde teď bylo jen bezcestí, jen sesuvy, rokle a propasti. Voda se slévala do bystřin a kolem byla už jen kluzká plocha mokré trávy, kterou zuřivý déšť zatloukal do země a na které Schreiber marně hledal oporu, uklouzl, upadl, klouzal dál, neměl se čeho zachytit. Déšť ho bičoval do obličeje, potom přišly větve, které mu vyryly stopy do tváří, ale nezadržely ho, pak kořeny, jež mu daly na zlomek vteřiny naději, ale jeho zoufale se svírající ruce je nakonec vytrhly jako pouhý mokrý, ztrouchnivělý kus dřeva. Svět už nebyl pevný, vypadal jako samé uhýbání, povolování, samá díra, vír, který Schreiberova strhával stále hlouběji, přestože se rukama, prsty, nehty zarýval do země, vyrýval brázdy, ve kterých se okamžitě sbírala voda, tak jako se sbírala všude, tak jako se celý svět zdál být utvořen jen z vody, z vody a Schreiberových výkřiků, které nikdo neslyšel, byly to jen balonky zmítané ve vírech bouře, v bubnování deště, v blescích, které trhaly nebe, ve tmě, která nakonec zachytila jeho pád.

Vzpamatovával se jen pomalu, cítil, že má záda přitlačena ke kmeni mohutného smrku, který ho zachytil a jehož větve se zmítaly v běsnění vichřice. Schreiber se napřimil. Záda ho bolela. A když si chtěl rukou otřít čelo, uviděl na ní červeň mísící se s dešťovou vodou. Vyhrnul si rozedřený rukáv bundy. Po předloktí se mu táhl tenký šrám, větvil se víc a víc a rozšiřoval se jako delta vodnaté rudé řeky.

Schreiber se vyčerpaně opřel o drsný kmen, zaklonil hlavu a zavřel oči. Prudký poryv větru si našel cestu mezi větvemi a šlehl ho do obličeje. Otřásl se zimou, promočené oblečení se mu lepilo na tělo, a schoulil se k zemi. Takto chráněn před větrem se pokoušel něco rozeznat. Nebylo tu však nic než vytí vichřice, sténání a vibrování smrku, když mu prudké závany větru projížděly korunou, nebylo tu nic než divoce se zmítající větve a neproniknutelný závěs deště, který jako rovnoměrné šumění pronikal mezi výkřiky větrných poryvů.

Schreiber nevěděl, jak dlouho to trvalo. Až za dlouhou dobu začaly zběsilé výpady bouře slábnout, ubývat, hlavní hudbou se stalo šumění deště. Deště, který padal těžce jako olovo, jako navlečený na tlusté šňůry, obrovité kapky tříštící se ve větvích, na zemi, na kamenech, spojující se do stružek, které si hledaly cestu mezi kořeny, kameny a polámanými stébly trávy.

Schreiber se pořád ještě tiskl k uklidňující síle mohutného kmene. Byla mu zima a všechno proklínal: tyto hory, déšť, svoje bláznovství, které ho sem přivedlo. Přál si být ve svém bytě ve Vídni, myslel na to, jak rád tam sedával u okna a díval se na lijáky a bouřky, na tanec kapek na protější střeše, na lidi spěchající dole po ulici.

Vždycky ho naplňovalo uspokojením, když příroda ukázala svoji sílu, když předvedla, že se rozhodně nenechá ovládat člověkem. Ale to všechno se dělo v bezpečí teplého velkoměstského bytu ve druhém poschodí, ne pod nespolehlivou střechou sténajícího stromu, ne uprostřed malých potůčků, hledajících si cestu po příkrém svahu.

Za takových večerů tam často bývala, seděla vedle něho s knihou v ruce, venku bouřka jako ve filmu, fascinující, ale nijak hrozivá, blesky, dunění hromu zprvu vzdálené a potom stále bližší a bližší, počítali vteřiny mezi bleskem a zahřměním, aby tímto starým dětským trikem změřili, jak je bouřka ještě daleko. A toho večera, vlastně to byl jejich první společný večer v novém bytě, toho večera, kdy kapky deště hnané větrem najednou zabušily na sklo a on odložil sklenici vína, vytáhl ruku z pulzujícího tepla její blůzky a navzdory jejím rozesmátým protestům otevřel okno.

„Svobodu dešťovým kapkám!“ volal a ona se k němu přivinula, tiskla se do jeho náručí, k jeho ústům, zatímco se na nich, vedle nich dešťové kapky mísily s vínem z převržené sklenice ve vodnatou červeň...

Schreiber se kousl do rtu. Už dlouho na to nepomyslel, na ten první večer, kdy ještě všechno vypadalo tak snadné, tak jasné, ještě je nedohonil všední život, každodenní vstávání, práce, ta stále se šířící tíha, ty dráhy, které se jim začaly táhnout životem jako kolejnice, spojovaly se s vystřízlivěním, s rutinou, s nedostatkem fantazie a se zavřenými okny za deštivého počasí.

A teď? Kdesi v horách, polapen v bouřce, hledá něco nového, nápady na román, který by měl vyprávět o životě ženy, která v této vesnici uhořela, před očima všech, se

souhlasem všech. Chtěl napsat manifest fantazie, už proto, že ona o něm tvrdila, že žádnou fantazii nemá. Chtěl zachytit náladu, jež tehdy vedla k tragédii, protože v této náladě, v této atmosféře, v pocitech lidí tenkrát přece musela spočívat pravda, vysvětlení toho, co se stalo, a možná i toho, co se vysvětlit nedá.

Děšť polevil, už jen jemně, rovnoměrně mrholilo, zavládlo bezvětrí a po několika minutách přestaly padat i poslední kapky. Schreiber vstal a zanaříkal, když mu jako plamen bokem projela bolest. Ohmatal si to místo, cítil, jak se opatrný, tázavý tlak jeho prstů mění v bolest, a pomalu, s ústy sevřenými do tenké čárky, vyšel zpod nízko svěšených větví. Před ním se zdvihal svah, viděl stopy, které udělala voda, i ty, které zanechal při svém pádu on sám. Musel po příkrém svahu klouzat alespoň deset metrů, než se zabrzdil o kmen stromu. Obrátil se opačným směrem. Čekala ho zcela promočená lesní půda posetá kalužemi a pořád ještě i kapkami, které si les setřásal z korun stromů. Schreiber byl rád, že se konečně může pohnout, šel rovně, jak jen to šlo, musel se však neustále vyhýbat keřům a vyvráceným stromům. Nevěděl přesně, kam jde, jen se snažil směřovat dolů v naději, že jednou musí narazit na cestu, po které šel do hor. Potom najednou les ustoupil a uvolnil pohled na malou světlinu. Schreiber se zarazil, když uviděl zvláštní, matně se lesknoucí skálu, tyčící se uprostřed, vybíhající do dvou zaoblených hrotů, až do poloviny spojených v objetí: Andras a Alma...

Polekaně se opřel o kmen mohutného stromu, zaraženě zíral na podivně prázdné prostranství. Vzadu byla skalní stěna, z ostatních tří jako by les dorážel na

světlinu, ale nemohl se dostat dál. Z té svérázně tvarované skály vycházela jakási zvláštní přitažlivost a Schreiber měl dojem, že znovu slyší starého Provazníka, jehož šepot se zachytává v lesním listí, vypráví o Andrasovi a Almě, o jejich útěku do hor, o jejich první a poslední společné noci, o jejich zpomalení, vychladnutí. Kámen. Kámen. Kámen.

Představoval si je, dva milence, tady na té světlině, kde se les neodvažoval zastínit pohled k nebi, pohled ke hvězdám, které bledly a zpomalovaly jejich pohyby, pomaleji a pomaleji, Andras a Alma, a stejně pomalu nyní zpoza skály vystoupila postava, udělala pár kroků na světlinu a otočila se zády ke Schreiberovi příkrčenému úletem. Protřel si rukou oči, nemohl uvěřit, že tu stojí žena, v ruce košík, v němž svítily houby jako roztažené bílé deštníky. Volnou rukou si přitáhla ke krku červený šátek, došla na okraj lesa a zmizela v přítmí mezi kmeny.

Schreiber, pořád ještě příkrčený, pořád ještě překvapený tím, co viděl, si uvědomil, jak je napjatý, a zhluboka vydechl. Když se konečně zvedl a napadlo ho, že by mu ta žena mohla ukázat cestu, byla už světlina prázdná, ponurá, a on najednou zapochyboval o tom, co spatřil. Pomalu šel k místu, kde žena zmizela, a byl rád, když ho znovu obklopil les a on se dostal pryč z toho tajemného místa.

Když nakonec po mnoha zacházkách, vyčerpaný a prochladlý, k večeru pod sebou uviděl ležet vesnici, zazněly mu zdálky vstříc jasné a podivně zpěvné údery seker. Nedbaje na mokrou zem se Schreiber unaveně posadil na okraji pahorku a pozoroval, jak se krajina pomalu halí do černého hedvábí noci. Muži byli zaměstnaní odvětčováním vyvrácených smrků na okraji vesnice, aby je

mohli odtáhnout a uvolnit cestu. Schreiberovi to všechno přišlo tak podivné, tak cizí. Cítil se zneklidňujícím způsobem mimo sebe nebo spíš mimo tento svět, měl skličující pocit, že se dívá na fotografii, na film, že není ničím jiným než rušivým, zbytečným cizím tělesem. Nevěděl, jak dlouho tak seděl, naslouchal zvonivému zpěvu seker, volání mužů, jež k němu tu a tam doléhalo, a pozoroval ubývající světlo, jež malovalo poslední červení po nebi, které už bylo bez mráčku.

Sotva zmizely poslední paprsky slunce, rázem se vrátil chlad. Schreiberovi okamžitě začala být zima až do morku kostí. Vstal a po cestě prošel posledním úsekem lesa, ve kterém se už sbírala tma, aby pak zahalila louky, domy a úplně nakonec hory. Stálo ho to spoustu sil. Případal si nejistý a slabý, zakopával o kameny a o větve, které bouřka shodila na cestu. Konečně ho les propustil a Schreiber ještě spěchal se skloněnou hlavou dál, když si uvědomil, že se něco změnilo. Nastalo ticho, docela náhle. Zpěv seker umkl, a když zdvihl hlavu, zpozoroval silnou ruku, která ho chytila za paži a podepřela. Muži se mlčky shromáždili kolem něho, sekery jim těžce visely v ruce.

Schreiber se po nich nejistě rozhlédl. Pohledy mužů spočívaly se směsí tázavé zvědavosti a lehkého výsměchu na něm, na jeho mokrých a roztrhaných šatech, na jeho zablácených botách.

„...ta bouřka. Netušil jsem, že...“

Jeden z mužů se chraplavě zasmál, obrátil se, udělal pár kroků, zastavil se u kmene ležícího přes cestu, zdvihl sekeru nad hlavu a zaťal ji do již vysekané rýhy.

„Dávejte si pozor, pane Schreiber! S horami nejsou žádné špásy.“

Muž pustil jeho paži. Schreiber, který v jeho poslední větě zaslechl tichý výsměch, na něho pohlédl a viděl, že mu přes čelo běží tenká zarudlá jizva. Přikývl. I ostatní muži se otočili a odcházeli po své práci.

„Mockrát děkuji. Děkuji vám.“

Schreiber se snažil, aby to znělo pevně, a připadal si tu zbytečný, viděl před sebou jen muže s tenkou jizvou na čele, který si ho zvědavě prohlížel a nakonec se s nepatrným přikývnutím odvrátil. Hned poté se jeho širočina znovu zapojila do chóru seker a Schreiber ještě krátce zaváhal, než se vydal na cestu, přešel poražený kmen a zamířil k vesnici.

Cestu přes výčep by si nejraději odpustil, ale nic jiného mu nezbyvalo. Ještě než došel k zadnímu východu ze zakouřeného lokálu, než mohl položit nohu na první stupeň úzkého schodiště, toho schodiště, které by ho zavedlo do bezpečí a tepla jeho komůrky, zastavil ho hlas nějakého muže.

„Hele, to tě tak pocuchal vítr?“

Schreiber se otočil a přikývl.

„Trochu,“ ušklíbl se.

„Pojď, něco teplého ti udělá dobře.“

Schreiber zaváhal, nejraději by šel nahoru, ale muž mu nedal na vybranou.

„No tak pojď.“

Chytil Schreibera za loket a stáhl ho vedle sebe na lavici. Přitom se Schreiberovi trochu vyhrnul rukáv bundy a odhalil jeho náramkové hodinky.

„Helemese!“ řekl muž a uznale hvízdal přes zuby, „opravdické hodinky, ty se tu moc často nevidí. A jestli se nepletu... zlato, ne?“

Poklepal ukazováčkem na hodinky a podíval se Schreiberovi do tváře. Schreiber dotčeně pokrčil rameny. Muž se přátelsky zasmál.

„Jenomže zlato moc nezahřeje, co?“

Schreiber zavrtěl hlavou.

„Čaj a panáka, velkého!“ zavolal muž směrem do kuchyně a pohlédl na svého hosta.

„Je tu drsné klima, co? To není jako ve městě.“

Schreiber přikývl a prohlížel si svůj protějšek: dohněda opálený obličej jako z vydělané kůže, rámovaný rozčuchanými šedými vousy.

„Taky jsem byl nějaký čas ve Vídni, půl roku, ale to už je dávno.“

„Á, Karle, přišel čas na tvoje vídeňské historcky?“ ozvalo se od vedlejšího stolu.

„Radši si dávej bacha, abys držel správně karty, chlape. Nikdy jsi neviděl nic víc než tuhle vesnici, ale otvírat si hubu, když se tě nikdo neptá, to by ti šlo.“

Výčepem zaduněl smích, vousatý stařec se znovu otočil ke Schreiberovi.

„Slyšels, já jsem Karl.“

Podal Schreiberovi sukovitou ruku a mluvil dál.

„Nemají ponětí, neznají nic jiného než hory, co jim ve dne v noci zaclánějí obzor. Celý život, ach jo...“

Udělal gesto, jako by chtěl od sebe odehnat všechno, co má s takovým životem něco společného.

Přišla hostinská a postavila na stůl objednané pití. Karl vtiskl kořalku Schreiberovi do ruky a spokojeně přihlížel, jak ji jedním douškem vyprázdnil.

„Ta tě zahřeje. To je panečku materiál. Tak ty jsi z Vídně? Byl jsem tam, to už jsem ti říkal, půl roku, ale jak už

ty časy tenkrát byly. Bez peněz, bez šance. Tak jsem se vrátil, potom žena, děti, hospodářství a práce. Tak normálně. A teď tu večer co večer sedím s těmihle dutými hlavami a zapomínám, že existuje ještě něco jiného.“

Při poslední větě se pootočil a mluvil hlasitěji, což podruhé vyvolalo smích.

„To je náš filozof, náš mudrc, víte?“ vysvětloval Schreiberovi hlas od vedlejšího stolu.

„Jen si povídej, jen si povídej. Pořád jsem jediný v téhle zatracené vesnici, kdo ví, jak se drží knížka.“

Schreiber se usmál a foukal do čaje, který byl ještě moc horký.

„Pitomci!“ zavrčel Karl, zatímco se k nim dvěma posadil třetí muž.

„Teď není počasí na výlety,“ řekl nově příchozí a úkosem pohlédl na Schreibera.

„No, jenže to člověk dopředu nepoznává.“

„Přijde na to. Lidi, co trochu rozumí počasí, vědí už dva dny dopředu, jak bude.“

„Může být,“ odpověděl Schreiber, který neměl chuť o tom diskutovat.

„Co tady vlastně děláte?“ zeptal se muž a Schreiber měl pocit, že se celá místnost najednou ztišila. Vedle ještě padaly na stůl karty, ale atmosféra byla najednou napjatá, zdálo se, že celý lokál naslouchá.

„Dej mu pokoj!“ zahučel Karl a zdvihl ukazováček. „Je to učený člověk, profesor, píše knížky. A kdyby ti teď měl vysvětlit, co to je, tak tu sedíme do rána.“

Oslovený na něho nedbal.

„Koukejte, mě to prostě zajímá. To je všechno.“

Schreiber přikývl.